

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiei
e in
Strat'a Moraziloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decata numai de la corespon-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii ramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Preziala de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a :

pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „

Pentru insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicate
une separatu. In Loculu deschisi,
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costã 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la

„FEDERATIUNEA“

pre patrariulu IV (oct. dec.) 1869.

Incependu se trimestriulu alu IV (oct.—dec.) an. c. rogãmu pre p. t. doritorii de a avè acestu diurnalu, sè binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea, pentru ca de una parte sè ne scimù orientã in privint'a numerului esemplarielor ce vomu avè a tipari, era de alta parte sè potemu incungiuã ori ce neregularitate in speditiunea diurnalului. Totu de una data rogãmu pre Domnii abonati, cari sunt in restantia cu pretiulu de prenumeratiune, sè nu intardie a-si rafuì socotele, ca sè nu ni se adauga greutãtite si d'in acèsta parte.

Atragemu atentunea on. publicu romanu la impregiurarea cã, redeschidendu se diet'a Ungarisi in 16 l. c., diurnalulu nostru nu va intardia a raportã cãtu mai exactu despre tote siedintiele dietei mentionate, fiindu cu deosebita luare a minte la actele, cari voru atinge mai de aproape interesele vitali a le natiunei romane.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu cele d'in fruntea diurnalului.

Redactiunea.

Scire electr. part. a „Feder.“

Data in Muresiu-Osiorheiu in 10 oct. la 8 o. 45 m. dm.
Sosita in Pesta „ „ „ „ 1 „ 30 „ dp. md.

Redactiunei diurnalului „Federatiunea“

Presiedintele tablei regesci, baronulu A p o r a esposesiunatu pre fostii sei iobagi, pre toti locuitorii d'in comun'a romana Tofalu.*) Esposesiunarea e facuta prin tribunalu.

300 suflete, 26 familie cu copii in leganu sunt de 8 dñle in mediu-loculu drumului.

Tota averea si rodulu d'in anulu presinte li se licita in 2 dñle.

Copii si betrani plangu de o potriua de frigu si fome.

Deregatori'a politica li a demandatu a parasi drumulu si a-si duce hainele neesequate, d'in contra li se voru arde.

Unde sè emigreze 300 suflete in capu de ierna?!

Ne amu rogatu de comisariulu regescu, sè ne repuna in locuintiele nostre, celu putienu pana la prima-vera, sèu sè ne lase in drumu, sè morimu de fome si frigu, unde parintii si mosii nostri au moritu in lenisce.

Amu remasu fãra una bucatura de pane.

Adunati-ni de la crestini ce buni ajutoriu, ta sè nu perimu de fome, si fiti interpreti tãpetelor nostre

Apelãmu la sentiulu de umanitate!

Moldovanu Zacharia, Tataru Ionu, Moldovanu Ionu, Simonu Ionu, Moldovanu Ionu senior, in numele comunei.

Cele intemplate in Tofalu le amu vediutu ieri cu ochii nostri.

Dr. Ratiu, Cordea.

Pest'a, 12 oct. 30 sept. 1869.

Telegramulu ce l. publicaramu mai susu ni dã una trista si infioratoria doveda, cã arbitriulu si anarci'a si-au ajunsu culmea in Transilvani'a, cã starea acestui principatu nefericitu nu se mai pote suferi si cã de voru continuã aristocratii ma

giari impilãrile loru, Romaniloru nu li va remanè decãtu sè strige „pro ara et focis.“

Suntemu noi asta-di in mediu-loculu feudalismului, candu pamentulu erã numai proprietatea cãtoru-va favoriti ai coropei, numiti nobili, si candu poporulu erã „glebe adstrictus“ si prin urmare proprietate si elu de-o-data cu pamentulu a nobililoru? Pentru ce a solvitu poporulu milionele cele multe de desdaunare, cu sudorea faciei sale, tragundu pana d'in gur'a filoru sèi? Pentru ce asta-di sè fia despoiatu de proprietatea sa in modulu celu mai barbaru, pentru ce sute de suflete sè fia aruncate d'in casele loru in mediu-loculu drumului? Ba, deregatori'a magiara a demandatu celoru nenorociti ca sè parasesca chiaru si drumulu si sè se duca unde, unde? In lumea mare. Asiè este, cã ci Romanii nu mai au locu in Transilvani'a, ei n'au neci una proprietate, pamentulu este alu aristocratiloru magiari.

Romaniloru, „300 de suflete, 26 familie cu copii in leganu sunt de 8 dñle in mediu-loculu drumului; tota averea si rodulu d'in anulu curinte li-s'a licitatu in 2 dñle; copii si betrani plangu de o potriua de frigu si fome!“ Ascultati si ve infiorati.†

Nu va trece multu tempu, asta-di mane, tribunalele magiare voru dechiarã pre toti Romanii d'in Transilvani'a de proletari, de omeni fãra de patria, fãra de vetra parintiesca. Inse ce voiti voi? Asiè e legea, asiè e dreptatea. Voi n'ati avutu si nu aveti nimicu: Werbóczy a dñsu-o, cã „rusticus praeter mercedem laboris sui nihil habet“; legile, privilegiile, donatiunile regesci au impartitu totu pamentulu intre aristocratii magiari, intre nobili, tu, poporule, tu n'ai nimicu! Tote padurile acele intinse, tote vãlile acele fertile, toti acei munti seculari, locuri sacre, cascigate cu sangele tãu si alu strabuniloru tãi, sunt proprietate esclusiva a cãtoru-va familie, cari au singurulu meritu de a nu lucrã nimicu, de a se nutri numai d'in sudorea ta, de a te impilã dupa placulu loru, de a te alungã d'in casele tale si a strabuniloru tãi. Aristocratii magiari ti-spunu tote aceste cu legile, privilegiile, donatiunile si drepturile loru regalã la mana; ministeriulu de justitia magiara d'in l'est'a, care are mana libera a supra Transilvaniei, ti-a infintiatu tribunale urbariali pentru ca sè te despoie de totu ce ai, pentru ca sè-ti ide totu pamentulu si sè-lu dèe nobilimei magiare; acèst'a este dreptatea ce ti-se face in constitutiunalismulu magiaru; trebue sè te supuni si sè nu carmesci nimicu, cã-ci altminte esti comunistu, esti inimicu alu proprietãtii legali, alu legiloru in vigore, alu tuturor institutiuniloru sanctionate prin legi. Eca logic'a neinfranta, carea te tiene in frãu si nu te lasa sè te misci nece-decãtu.

Patent'a urbariale, in urm'a carei-a poporulu d'in Transilvani'a fũ silitu sè platesca sub titlulu de „desdaunarea pamentului“ atãte-a milione, nu are pana asta-di nece unu resultatu; asta-di, ca-si inainte de 1848, totu pamentulu Transilvaniei ni presinta cea mai mare confusiune cu privire la proprietate; pana asta-di nu s'a regulatu nimicu; aristocratii magiara pote rechiamã inca si acuma ori-ce pamentu, ori-ce posesiune; tribunalele aristocratice infintiate de absolutismulu magiaru judeca tote cauzele in favorulu aristocratiei magiare si in defavorulu poporului. Cari sunt legile ce ni-arũ potè scuti? Nu avemu; cã-ci patent'a urbariale este atãtu de vaga, atãtu de nedecisa, principiile depuse acolo sunt atãtu de obscure si contradictonice, spiritulu ei este atãtu de nefavo-

ritoriu poporului, in cãtu tote dispusetiunile facute pentru regularea proprietãtii in Transilvani'a, sunt mai multu una calamitate decãtu una lege. Sè mai adaugemu cãtra aceste, cã totu ce s'a facutu, a fostu totu-de-un'a productulu absolutismului, si cã poporulu, despre a le carui-a interese erã vorba, neci-o data n'a fostu ascultatu.

Telegramulu mentionatu ni spune, dreptu ace'a, ce are sè astepte poporulu d'in Transilvani'a d'in partea aristocratiei magiare: despoiare totale de pamentulu sèu si una miseria d'intre cele mai triste. Asiè este, ni-s'a rapitu limb'a, natiunalitatea, autonomi'a tierei, urmeza acuma sè ni sè rapesca si proprietatea pamentului, sè fimu espusi d'in locuintiele nostre, si betranii si copiii sè fia dati in man'a eleminteloru naturei! Urmati, domniloru, mai departe pre acèsta cale, veti vedè, unde ve va conduce, veti vedè, voi omeni fãra de sufletu, ce pote sè face desperatiunea unui poporu, ve veti convinge in fine ce este unu iobagiu, unu curialistu, unu taxalistu, daca n'ati inventiatu inca ce este omulu!

In starea de unu asiediu spiritualu si materialu, in carea ne aflãmu, nu avemu unde sè ne adresãmu decãtu la noi insi-ne; noi trebue sè ne ingrigimu de viitoriulu nostru, care este subminat in continuu de cãtra adversarii nostri prim tote mediu-locele ce si-le permitu.

Ca omeni, cari iubimu dreptatea, sè spunemu de o cam-data aristocratiei magiare d'in Transilvani'a, cã „pamentulu este alu celoru ce lu cultiva cu sudorea loru“, si cã nu numai una natiune, una comuna, ci fia-care fiantia omnesca trebue sè-si pota aflã unu asilu pre pamentulu, unde le a pusu Creatoriulu.

Doved'a prin carea se va convinge aristocratii magiare de acestu adevèru va fi mare; atunci betranii, alungati asta-di pre strade, se voru repune in locuintiele loru, si dreptatea va fi facuta.

De la confiniile militari.

(Ce cugeta poporatiunea d'in confiniile militari cu privire la pusetiunea sa in monarcia.)

Precum se scie, in sledintia consiliului municipalu alu Panciovei, tienuta in 17 a lunei trecute, s'a decisu cu unanimitate a se face protestu solemnu contra incorporarei partiali a confiniiloru militari in Ungaria, mai departe a se cere sustinerea starei actuali pana la conchiamarea dietei confiniarie si a se adresã una provocatiune cãtra tote comunitãtiele confiniarie cu scopu, ca sè se alature cãtra acèsta decisiune, si in fine a se subterne M. Sale una representatiune in asemene intielesu.

Eca prim'a manifestare a poporatiunei confiniarie in acèsta directiune, carea inse nu va remanè unica, ci preste unu tempu mai scurtu sèu mai lungu vomu avè a insemnã numeroase manifestatiuni de asemene intielesu, ba judecandu chiaru dupa marturisirile foieloru magiare, miscamintulu anti-unionisticu se pare a fi luat degiã dimensiuni mai mari si a produce chiaru si intre magiari ingrigiri seriose.

Cumcã confiniile, ca institutiune militaria, asta-di si-au perdutu scopulu loru primitivu si cã nu mai au vietia, nimene nu o pote contestã; nu mai sunt asta-di orde turcesci, care sè trebuiesca alungate de la confinie, au trecut chiaru si tempurile, candu pentru sentirea contra unoru morburu pestilente au trebuit sè se sustiena unu lungu cordonu militariu cu spese multe. Inse inainte de a procede la schimbarea unei referintie, carea durã in decursu de secle, erã consultu atãtu d'in motive de oportunitate cãtu si mai multu d'in privintie de ecitate, ca in acèsta cestiune de atãtu impor-

*) Aci urmèza câte-va cuvinte nedescifrabile. Red.

Cultivați în fetei voștri schintea divină, facultățile spiritului. Sădiți în ei temerea de Domnedieu și dragostea către de-a-propele. Nisuiți-ve a-i apropii de dŃea Salva-torului: „Fii deseversăți, precum și Tatalu voștru celu cerscu deseversătu este.“ Plantați în ei de tempuriu mo-ralitatea și religiozitatea, complexulu tuturor virtutiloru spre ajungerea scopului finalu! Cu unu cuventu faceti-i apti, ca să-si subordineze lucrările lor la ordinea m o r a l a l u m e i!

Educațiunea cea bună, creșterea copiilor, stimati au-ditori, este maiestria maestriilor, operă operelor. Educa-tiunea garantează bunulu traiu alu omenimei. Educațiunea radica pre omu preste cele-lalte animale și lu apropii de celu ce l'a facutu. Parintiloru pentru cuventulu, că ati de-venitu tata și mama, a două ora ve dăcu, că aveți una santa îndetorie mai întâiu faccia cu Domnedieu, apoi cu marea societate omenesca, a creșce pre copiii voștri asiè ca mai tardu să fia apti pentru chiamarea, cei asepta în viața ca membri ai fami-liei, statului, besericeii și natiunii. Da, Domni mei, pentru că tocmai aici este cestiunea de apretiatu.

Privindu inse mai de aproape viața omenesca, vomu bagă de sãma, că mediele, de cari potu dispune parintii, sunt cu multu mai marginite, decâtu să pota corespunde macaru cătu de pucinu scopului preatinsu. La unii parinti seracia, la alții ne-cinția, și la alții alte treburi sunt ca ușa, că ei sin-guri nu sunt în stare să-si de semnilorulu una creșcere, carea să asdure ajungerea scopului finalu. Parintiloru daru le sare intrajutoriu scoli. Asiè daru, ce nu potu completă parintii în creșterea fiiloru lor, implinesco scoli cu cea mai mare bucuria.

Cestiunea cetății Fiume.

Dupa „Hon“ membrii fiumani ai deputatiunii reg-nicolaru, emisa pentru regularea raportelor iatre Fiume și cele lalte țiere a le coronei magiare, presintara depu-tatiunii proiectulu urmatoriu:

1. Cetatea Fiume cu cerculu său de adi formăza unu corpu separat tencieriu de coron'a ungrėsca.
  2. D'în acosta pusetiune autonoma urmęza, că nu-mai cetății Fiume i compete dreptulu de a și regulă ra-portele sale legislative și administrative faccia de imperiu-lu magiara.
  3. Fara ea inse să se prejudece acestui dreptu, se decide, ca potestatea legislativa și esecutiva esecutanduse prin diet'a și ministeriulu ungrėsen, să fia comuna.
  4. Fiume tramete în întielesulu legii, unu deputatu la diet'a ungrėsca.
  5. Cu privire la statorirea administratiunii sale au-tonomice jurisdicționarie Fiume și-reserva dreptulu de a-si creã, în întielesulu legii, unu regulamentu, susternendulu pentru a fi inarticulat.
  6. Se statoresce dreptu principiu, că comunitatea este îndreptatita a-si potè alege ea insa-si presiedintele și tote organele sale.
  7. Comunitatea și-va conduce independente, între marginile legii și ale regulamentulu, administratiunea interna.
  9. Comunitatea corespunde nemediulositu cu orga-nele guvernulu și cu jurisdicționile țierei.
  9. Cu privire la diferința limbei și la alte impregiurări, Fiume și-reserva dreptulu, de a inchiã cu legis-latiunea magiara conventiunii corespunditorie în privin-ția administrarei justitiei în venitoriu; pana atunci d'în punctulu de vedere alu oportunității, voru remanè, în mo-du esecptionalu, raportele justitiei actuali, pana ce adeca cetatea Fiume va despune în privința strafomarei și regularei lor definitive.
  10. Comunitatea conduce și esecuta inspectiunea asupr'a tuturor scolorulu sustienute ori infiintande prin d'ins'a, și este îndreptatita a introduce regulamente și re-forme. În Fiume nu potè sustã, fara invoirea cetății Fiume, vre-una scola. Limb'a invetiamentulu o determina comunitatea.
  11. Adasurile de contributiune și cele pentru des-daunarea pamentulu să voru sterge.
  12. Limb'a oficiale a comunității și a organelorulu sale va fi cea italiana, si o va întrebuința și faccia cu or-ganele guvernulu.
  13. În întielesulu art. de lege XXVII. §. 51. d'în 1848, Fiume ca portu marinu se va eliberã de tote obli-gatiunile milițiarie.
  14. Dupa inarticularea lor, aceste concluse se voru pune numai decâtu în valoare.
- Pest'a, 20. main, 1869.
Subsemnati: A. Randich, A. Giachich, J. Mayer, I. Adamich.

„Szazadunk“ impartesiesce și propunerile deputatiu-nei croate în privința Fiumei.

Deputatiunea croata protesteaza, că Fiume ar' fi o parte a coronei și. Stefanu cu totulu deosebita și independinta de Croatia.

Deslegarea întrebării fumanne se basęza, dupa propu-nerile deputatiunii croate, pre urmatoriele determina-tiuni.

1. Guvernatorulu d'în Fiume să fia totu deodata și comitce supremu alu comitatulu Fiumanu.
2. Poterea guvernatorulu fiumanu se estinde numai a supr'a afaceriloru comune atfatu fumanu, cătu și ale litoralulu croatu; firesce presuponendu, că acosta propunere se va acceptã.
3. Titlulu acestui guvernamentu ar' fi: guvernulu reg. magiara pentru cetatea Fiume și litoralulu croatu.
4. Totu litoralulu dimpreuna cu Fiume porta numirea de „litoralulu magiara-croatu.“
5. Administratiunea și ducerea în deplinire a tuturor afaceriloru autonome, o conduce în prim'a instantia cetatea Fiume și si-alege de limb'a oficiala acea, carea o va asã de bine; instan-tia a două și ultima o formeza în aceste afaceri regimulu d'în Zagabria, ingrigirea de justitia în instantia a două se administreza prin tabul'a septemvirala d'în Zagabria.
6. Guvernatorulu d'în Fiume se va denumi de către Maies-tatea Sa la propunerea Banului și sub contrasemnarca mi-nistrulu presiđinte comunu.
7. Guvernatorulu d'în Fiume se va plati d'în fondulu autonomu alu Zagrabiei.
8. Guvernatorulu d'în Fiume are sa atare locu și votu în cas'a de susu a dietei comune, 6r' în diet'a d'în Zagabria ca comite supremu.
9. Fiume va fi reprezentata, cu pri-vire la afacerile ei autonome, prin doi ablegati în diet'a d'în Zagabria, cu privire inse la afacerile comune va fi reprezentata prin unu ablegatu alesu nemediu-locitu.

NOUTATI STRAINE.

Faimel d'în Spania sunt triste. Poporulu s'au re-voltatu în cele mai multe părți ale țierei. Resbelulu ci-vile s'au inceputu. Sunt mari calamitățile unui resbelu civilu; și cei ce au condusu situatiunea în prapastia re-sbelulu d'între frati, voru fi condamnati în veci prin tri-bunalulu opiniunii publice și alu istoriei nepartiali.

Prim, Serrano și consocii lor au creditu, că man-tiindu poporulu de sierpele țiranu și veninosu, de despotismulu secularu, ei sunt îndreptatiti a prepune vointia și tendințiele lor suveranității poporulu, și candu po-porulu au proclamatu republica, cea mai ratiunala și co-respondentoria forma de statu, ei au inauguratu monarci'a se dăce ea numai pentru ca ei să pota domni.

Dar' poporulu, au observatu, au sentitu tendințiele despotice, și amarețiunea lui a eruptu în rescola, într'unu teribilu resbelu fratiescu. Și cum, prin ce au intempinat guvernulu constituționalu acosta calamitate? Prin suspin-derea tuturor libertăților constituționali. Republicanii au protestatu și au esitu d'în camer'a țierei, pentru a se pune în fruntea rescolatiloru.

În momentulu candu republicanii renunțiarã d'a remanè și mai departe în camera, Prim li atrase atentiunea la gra-vitatea situațiunii: „Arare ori cuventai în acosta — dăce elu — camera sub una asiè impresiune a emotiunii și a dorerei. Consciința mea este inse leniscita, și dorerea mea nu e productulu pericolorulu, caroru-a este espusa patria mea, dar' me intristęza calamitățile ce o ranscu asta-di, și cari voru durã pana atunci, pana candu va curge re-sbelulu ucigatoriu de frati. — Mi-pare reu de retragerea minorității, și daca contrariulu loialu potè să dde suatu, eu o asiù rogã să nu se retraga, retragerea ne aru aruncã în foculu unui resbelu civilu. — Eu m'am luptatu totu de un'a cu cea mai mare încordare pentru evitarea unui atare resbelu. N'am pronunțiatu de candu s'a deschisu cortesulu necu unu cuventu, prin care să fia vatematu mi-noritatea. Dreptu acosta o rogu, să cumpenęca bine, ce face, și să nu aduca pre guvernulu în pusetiunea estremi-tății de a considera de inimici pre membrii minorității, candu acesti-a aru deveni lipsiti de caracterulu și im-munitatea deputatiloru. Într'una situatiune ordenaria mesur'a acosta ar' fi pre rigurosa; dar' candu patria stã sub arme, candu trupele rescolate sunt conduse prin deputati d'în minoritate, atunci ce însemnęza retragerea minorității? Acosta însemna, că or'a luptei a batutu. Rogu a trei-a ora pre minoritate, să încete de a înaintã pre calea acosta; pentru că ea scie bine, că libertatea nu va perî în manile mele. Mi-aru parè reu, dacă m'asiu vedè silitu să respundã la fieru cu fieru și la focu cu focu. De altminte guvernulu va da sãma despre faptele sale.“ Prim inchiã dăcand; Sã traęca libertatea!

S'au formatu mai multe comitete revoluționarie. — Comitétulu d'în Cataloni'a emise proclamatiunea urmator-ia: „Cataloni! Înțidetii juntei spriginulu voștru celu mai energiosu. Fiti convinși, că este imposibilu să rema-nem în stadiulu presnte alu amăgirei și degradatiunii, și candu patria este în pericolu, detorința fia carni-a este a-si sacrificã și ultim'a picatura de sange. La arme!“

Onorate Domnule Redactore!

Vinu a ve rogã să binevoiti a dă lecu în colonele pretiuitulu diariu ce redigeti, urmatoriloru sire: Dupa ce s'au facutu repetite provocări către Rv. Domnu Vicariu Gregoriu Moisilu, ca să dde ratiuni despre administrarea baniloru adunati pentru a se redicã unu monumentu fericitulu M a r i a n u, și dupa ce nici dsa nici altulu d'în-cei ce se bucura de încrederea dsale n'au aflatu de bine a raspunde ce-va la acele provocări, în interesulu chiarifi-carei opiniunii publice, asu de lipsa a dă o deslucire des-pre starea asiè numitului fondu Marianu.

Dlu Vicariu a datu ratiuni despre numitului fondu în sediința d'în 23 fauru 1869 a comitetulu administra-toriu de fondurile acolare. Ratiunea e compusa pana în a. 1864. Sum'a incursa pana în acelu tempu, dupa ra-tiuni, e 565 fl. 91 cr. v. a. d'în acosta suma s'au cum-peratu cărti pentru bibliotec'a Mariana de 96 fl. 98 cr. v. a. Restulu e 468 fl. 93 cr. partea cea mai mare în obligatiuni și pucini în bani ga'a.

Că dlu Vicariu n'a respunsu mai înainte, cum a ad-ministratu aceea fundatiune, nu e da a se presupune, că dora d'insulu și-ar' fi întinsu man'a la aceea avere comu-na, causa e alta. Rogu inse pre onoratu publicu să binevoiesca a nu ne astringe să-o spunem, că-ci de-si aceea cauza e de interesu natiunale, inse între impregiarile de faccia noi celu pucinu cugetãmu, că ar' fi mai bine să mai remana asiè, pana la alte tempuri mai favoritorie.

La cele ce scrie corespundentele d'în comitatulu Clu-siului în nr. 107 alu Federatiunii observu numai atãta, că inteliđința d'în Nasedu traesce în aceea convingere, că scie ce are de facutu fara a capetã îndrumare de aiurea, comitetulu ei lucra deã de doue septemane în caus'a fitorei adunari a asociatiunii; ei' încãtu pentru portarea sa faccia cu Vicariulu districtuale inca crede, că e maiorena, deci multiamesce de svatulu fratiescu.

Primiti onorate domnule Redactore asigurarea de-osebitei mele stime.

Nasedu în 5 octobre 1869.

Maximu Popu,
membru comitetulu administra-toriu de fondurile acolare.

VARIETATI.

* * (Diariulu „Levant Herald“ pu-blicu unu documentu interesantu.) a nune testamen-tulu politicu alu lui Fuad Pasia, adresatu Sultanulu în forma de epistola și scrisu în Nizza la 3. ian. 1869. Eca câte-va d'în consiliile ce Fuad la dă Sultanulu: Provedința, Sire, ti-a datu una misiune glorioasa, care inse numai atunci o vei potè impleni, dacă te vei convinge mai întâiu, că imperati'a otomana este amenințata de unu pericolu forte mare. Numai una rumpere totala cu trecutulu, ne pote aperi de una catastrofa. Toti au înain-tatu, numai noi am remasu. Noe ni pote ajutã numai unu progresu rapede.

Noi trebuie să avem atâtea parale câte are Angli'a, atãta cultura căta are Francia, atãta soldati căti are Rusia. Noi trebuie să ne transformãmu tote institutiunile politice.

Cu privire la relatiunile nostre esterne sum de con-vingerea, că Angli'a ni va fi cea mai sincera aliata. Mai bucurosu m'asiu invoi să pierdu câte-va provincie, decâtu amiceti'a Angliei.

Francia trebuie să o crutiãmu, că-ci tocmai asiè ne pote folosi pre cum si stricã. De iubirea ei pentru ideele cele mari, ne vomu folosi, dacă si noi vomu scrie pre standardele nostre asemene idee. — Ajungundu la Russia dăce, că prin sortea ei ea e avisata la resaritu, și pentru acea ea este unu inamicu constantu alu Turci-ei. Deca asiù fi eu ministru rusescu, dăce Fuad, asiù pune tota lumea în miscare, pentru a potè ocupã Constantinopolulu. Unu resbelu civilu în Europ'a și unu Bismark în Russia, potu să schimbe cu totulu starea de adi a între-gei lume.

Trecundu apoi la politic'a interna, elu pretinde de-plina egalitate între tote poporele și religiunile. „Numai dacă se voru unu toti orientali în fratietate, potè să sub-siste Austri'a. Unitatea se basęza pre egalitatea totu-roru-a — ast'a are să fia formul'a Turciei noue, — altu-cum statulu otomanu se va nimici nēsmintita.“

* * C e t i m u în „Telegrafu“, că adunarea scau-nale a Mediasului nu voiesce să alege comisiune pentru consemnarea poporulu, fiindu-cã instructiunea ministeriale i-s'a tramesu, în contr'a legii de natiunalitate, în limb'a magiara, neintielesu de adunare. Asemene s'au refasatu a se raspunde d'în averea sasęca spesele pentru justitia și administratiune.

* * (M u l t i a m i t a p u b l i c a). Subscrișulu adu-cu multiamita urmatoriloru pre stimati Domni pentru ajuto-riulu ce binevoira a-mi dă cu scopu ca să-mi potu conti-nuã cursulu studiorulu, și a nume On. D. Georgiu Popu, fostulu jude orfanalu d'în Basesci, 10 fl., revdis. D. Teodoru K d v á r y, direttore gimnasialu în Beiusiu, 5 fl.; on. D. Mihailu B r e n d u s i a n u, 5 fl. Rogu pre acesti onorabili Domni să binevoiesca a primi ferbintea mea multiamita. Beiusiu, 8 octovre 1869. Stefanu A c h i m u, m. p. studinte în clasa VIII.

** (Cara cu etagiu pentru drumurile ferate.) Se scie de comunu, că în una fabrica d'in Parisu se gatescu mai de multu tempu cara cu etagiu pentru calile ferate. Societatea d'in Vien'a a calei ferate de sudu inca si-au procuratu unu caru d'acesto; carulu are in partea d'in giosu 78 locuri de sediutu, si inca de class'a I, II si III-a. Carulu numai cu putienu e mai inaltu ca ale nostre.

Sciri electrice.

Berolinu, 8. oct. Ministrulu de finantie a presintatu camerei unu proiectu de lege in caus'a unui imprumutu de 13 milioane taleri; cu care suma se voru licuidă apoi cuponele obligatiuniloru de stat; a presintatu si bugetulu pre anulu 1870, constatandu unu deficitu de 5,400,000 taleri.

Viena, 9 oct. Imperatul va caletori in oriente intre 24 si 25 oct. Admiralulu Tegetthoff cu trei năvi de resbelu va acceptă la Varna pre monarculu M. Sa va petrece cinci zile in Constantinople, dup'ace'a va trece la Egiptu. Dupa deschiderea canalulu de Suez va visita Aten'a si asiē va rentorce pre la Triestu. Conte de Andrassy si Taffe inca voru fi in suit'a Maj. Sale. Spesele caletoriei sunt calculate la 500,000 fl.

Viena, 9 oct. Conte de Vratislav, unulu d'intro demnitaru curtii imperatesci si consiliariu de manipulatune la Banca de Vien'a s'a sinucisu. Caus'a se dice a fi fostu marile pierderi ce le avu la Banca, si anume sum'a de 700,000 fl.

Viena, 9 oct. Imperatulu si principele de corona alu Prusiei si-au esprimat in modulu celu mai sinceru dorintiele reciproce pentru deplin'a restituire a relatiuniloru amicabile intre Austri'a si Prusie'a.

Berlinu, 9 oct. Consiliariulu Keudell va caletori la Cairo ca membru alu comisiunei internationale, ce se va intruni in 1 nov. la deschiderea canalulu de Suez.

Madridu, 9 oct. In Saragossa fū una batalia inversiunata intre trupe si voluntarii cari nu voira sē depuna armele. Rescol'a fu sugrumata energiosu.

Praga, 9 oct. Diet'a a acceptatu legea refiritoria la liber'a impartire a posesiunii fonciarie.

Viena, 9 oct. Principele de corona alu Prusiei a caletorit deglă la Veneti'a. Mai multi d'in suit'a principelui fura decorati cu orduri.

Paris, 9 oct. Cu ocaziunea turburăriloru provocate de cătra lucratorii d'in Aubin, 14 persone fure omurite, 6' 22 vulnerate. Portarea lucratoriloru e inca tota amenintatoria, deci s'a cerutu unu ajutoru militariu d'in Toulons.

Zagabria, 11 oct. Diet'a d'aici a decisu a se adresă ministrulu presiedinte una intrebare a supr'a cestiunii paduriloru confiniarie si inlocuirea literiloru cirile cu cele latine.

Graz, 11 oct. Vosnyák interpeleza guvernulu cu privire la intrunirea tuturoru slovaciloru in una provincia.

Burs'a de Vien'a de la 11. oct..

6%, metall.	59.80	Londra	122.90
Imprum. nat.	69.—	Argintu	120.25
Sorti d'in 1860	94.10	Galbenu	5.83
Act. de banca	7.1.—	Napoleond'or	9.81—
Act. inst. cred.	252.75		

Locu deschisu.*)

Coman'a superioare, in 7 oct. 1869.

Stimate Domnule redactore!

Binevotti a dă locu in colonele stimatulu nostru diuariu „Federatiunea“ urmatorieloru:

Me afiu indemnatu a face cunoscutu onoratalu publicu cetitoriu starea tractulu Venetianu facia cu ticalosulu de Georgiu Popu Grideanulu, judele procesuale alu acelu-a, cu atăt'a mai tare, cu cătu am cetitu in diuariulu „Albin'a“, că s'a facutu confusiune intre criminalistulu mentionatu si in tre onoratalu Domnu Mateiu Popu Grideanulu, fostulu asessore la tabul'a regia in Tergulu-Muresiului si deputatu in diet'a espirata, precum si a chiarifică, cum că cele dise de respectivulu Georgiu Popu Grideanulu in articolulu sēu d'in 5 septemvre, uru

*) Pentru cele publicate sub această rubrica, Redactiunea nu este respundietoria decâtu fatia cu legile de presa. Red.

99, alu acestei foie relative la person'a juristulu de buna sperantia Iacobu Popeniciu sunt scorniturele cele mai infernale, scodite numai de una persona ca cum este Georgiu Popu Grideanulu, omu fără natiunalitate, caracteru si Ddieu. Ce se atinge mai pre largu la articolulu sēu mentionatu referitoriu la tenerulu juristu, lu provo-cu pre acēt'a, ca sē escuse publice si sē respinga cu demnitate insultele a supr'a sa imprecate in modu infam. Inse nu potu sē nu amintescu si ace'a spre a dovedă onor. publicu cum că in adeveru acele-a sunt minciune scornite, de-ora-ce Dlu Georgiu Popu Grideanulu a dīsu atātu cătra mine, cătu si cătra bravulu teneru, singurulu conducatoriu alu Romaniloru d'in Coman'a pentru Baritiu, Georgiu Halmagianu, adjunctulu sēu, precum si cătra alti barbati stimati, că de cum-va Popeniciu i va mai aretă faptele sale, si-va procură martori falsi d'entre maghiari cu vre-o căte-va mesurare de vinarsu, ca sē jure in capulu acestui-a, cum-că l'ar fi auditu, că ar' fi vatematu regimulu, ma chiar' si pre m...., cu ocaziunea alegeriloru deputatulu dietale, prin o vorbire tienuta cătra poporu, firesce tote aceste-a numai ca sē-lu infrice de a descopari faptele sale marsiave atātu antinationale, cătu si immoral.

Inse nu si-a gasitu omulu, pre care sē-lu pota infricā, de-ora-ce inim'a de Romanu a acestui teneru nu este asiē de timida, dupa cum cugeta Dsa si afara de ace'a, cum că ast-feliu de expresiuni nu a vorbitu acestu teneru, candu va cere necesitatea, va documentă preotīmea intrega, intielegintia precum si totu poporulu alu aceloru trei tracturi, cari lu incangiurau si ascultau cu placere, candu li-a vorbitu la alegeri cu scopu de a refrange asertiunile mincinoase a le Unguriloru, cari diceau, că de voru tienē Romanii cu Benedek, li se va dă nemesiugulu, numai ca sē-i pota induplecā de a nu votisā in favorulu demnulu si meritatulu barbatu de natiune Georgiu Baritiu.

Deci voiescu a trece mai de aproape la objectu. In 14 septemvre a. c. se intruni comitetulu centrale districtuale, unde intre altele se aduse pre tapetu caus'a Dlu jude tractuale, Georgiu Popu Grideanulu, prin Dlu advocatu si membru alu comitetulu Iosifu Puscariu interpellandu pre membrii acestui-a, că au cunoscutia despre articolulu aparutu in „Federatiunea“, nru 93, subsemnatu de Dlu juristu Iacobu Popeniciu, ce se referece la person'a concernintelu jude procesuale, si care respandece desonore Districtulu si comitetulu; dupa care interpelatiune, immanuā capitanulu supremu si presiedinte ad hoc vre-o doue-dieci de aretări sēu adevierintie de la mai multi omeni d'in tractulu respectivulu jude, precum si o rogare indreptata cătra comitetu, care cuprindeā mai multe fără-de-legi, comise de Dlu jude procesuale Georgiu Popu Gridanulu, subscrise de vr'o 30—40 de inteliginti si fruntasi ai tractulu, in care a domnit respectivulu jude procesuale, in urm'a caror'a fără de a se ceti se incinse o desbateru seriosa, dupa care facundu reverendissimulu Domnu protopresbiteru Ioane Metianu propunerea, ca de ocamdata sē se transpuna in altu tractu, ca asiē, ne mai avendu poporulu frica, sē se pota mai usioru eruā adevverulu, si sē se esmita una comisiune mista d'in preuti si mireni spre a cercetā starea lucrulu si a reportā comitetulu resultatulu cu ocaziunea celei mai de aproape intruniri, candu apoi de voru fi cele aretate adevverate, sē se radice cu totulu d'in postu, care propunere radicandu-se la votu, se primi cu maioritate. In fine dise capitanulu supremu, că transpunerea sē se intemple numai dupa asentarea, ce se va face d'in 4 pana inclusive 6 octovre a. c., candu apoi se voru decretā membrii comisiunei cercetatorie disciplinare, cari membri sunt Dlu fiscalu Basilu Alutanu si Dlu preutu Ioane Comsia d'in Zernesci.

Asentarea s'a seversttu, membrii comisiunei nu s'au decretatu si respectivulu jude procesuale totu functiuneza ca atare in tractulu de pana acum, cu tote că a dou'a di dupa comitetu, fiindu incusatu de mai inainte pentru crim'a de insielatiune si falsificarea listeloru de sortire (asentare), a esitu modo incognito una comisiune cercetatoria compusa d'in patru membri, si afindu rasurile, a luat listele si le-a dusu la Fagarasiu, escortandu comisiunea si pre cumnatulu respectivulu (jude, Notariulu Venetiei-Inferioare, Georgiu Stoica, ca complice la ace'a crima, care totu-o-data este clericu absolutu si aspirante la preuti'a, pre care l'a tienutu in inchisore vre-o 9 zile, pana se constatā fapt'a si sosi cumnatulu sēu Georgiu Popu Gridanulu, care vedindu esite la lumina faptele sale si că pandurii vinu spre a-lu duce la judecatoria sē-si dē sema de faptele sale, o tuli la sanitos'a, luandu-si refugiulu la tabul'a regia d'in Tergulu-Muresiului, dupa cum a marturisitu Dsa la reintorcere, spre a mediloci delegatiune si asiē firesce absolvere, aducundu cu sine una cedula de la speditur'a tabulei regie, in carea stă, că in adevveru a inaintatu una suplica acolo. Dara noi nu credemu nici de cum, că Inolit'a tabula regia va aperā pre unu astfelu de omu criminalistu, si apelāmu la sentintlu de dreptate alu aceloru barbati, caror'a li este concediuta justiti'a, ca sē ne radice de pre capu pre acestu tigru, care fără rusinare are cutezarea a se numi pre

sine Ddieulu tractulu sēu si că nime nu-lu va potē trage la respundere ori ce va face, dicendu, că legile sunt date pentru Domni si nu pentru prosti, si ne rugāmu in numele binelui tractulu intregu, alu adevverulu si dreptăti, ca misielieloru si ticalosfeloru sē li se pota pune odata capetu, sē-lu radice cu totulu d'in postu si sē lu pedepesca dupa legile acestui statu constitutiunale amesuratu fapteloru sale rusinoase, cu atātu mai tare, cu cătu, tote cele dise in articolulu tramisu si subscrisu de juristulu Popeniciu, de-si sunt bagatele, precum si alte fapte mari sunt dejā constatate.

Ne mirāmu si de trei ori ne mirāmu, că cum mai potu figurā mentiunatii in oficiu!!! si ore pana candu va avē de a mai suferi bunulu si fragedulu nostru poporu? Inse credemu, că judecatori'a districtuale nu va dă dīleloru rindu, ci ne va mantul cătu mai curendu de respectivii, ca sē mai pota inca odata poporulu liberu a resuffā, că ci la d'in contra va fi judecatori'a respunsabile, de-ore-ce poporulu atāt'a este de infuriatu contr'a d'insului, incātu mi dau parereā, că se voru intemplā lucruri neasceptate, fiindu că esidu respectivulu jude procesuale in comun'a mea Coman'a superioare, pentru ca sē depuna d'in oficiu pre judele comunale, fu alungatu de poporu si abiē scapā cu fug'a, urmaritu pana afara de comuna.

Nu potu sē nu observu, că respectivulu jude afara de mentiunatu juristu m'a acusatulu chiaru si pre mine, că am vatematu regimulu, capitanulu supremu si altele, fără de a fi avutu eu bataru idea despre asiē ce-va, si facundu eu una aretare contr'a Dsale, pentru calumnia, si vedindu Dsa, că nu si-pote cascigā nice unu martore falsu d'entre poporeni mei, intre cari afirmā, că m'asiu fi esprimat in sensulu mentionatu, si totu de odata vedindu-se intre Scyla si Charybde, acusatulu in mai multe privintie, m'a rogatu in presentia a patru persone respectate, cu cuvintele: „Parinte draga, fi bunu aida retrage-ti incusa, că ti-platescu tote spesele; că-ci ti-marturisescu, că am facutu-o d'in mania fiindu forte necasitu, cu getandu, că incusandu te mi-vei dă pace pre venitoriu, hai parinte, că-ci ti-marturisescu, că cele aretate de mine sunt tote flēcuri.“

No, ce dovēda mai buna de cătu acēt'a potē avē on. publicu cetitoriu despre caracterulu respectivulu jude? si dechiaru apriatu pre onorea caracterulu meu preotiescu, cum că tote asertiunile Dsale despre unulu si altulu sunt scorniture si mintiuni infame, precum si insusi Dsa Georgiu Popu Gridanu este unu calumniatoriu si mintinosu si nu credu, că in totu districtulu Fagarasiulu se va potē afā una persona, ca sē-mi contradica. Me miru de impertinentia si nerusnarca sa, că indrasnescce a trage cu sine si pre altulu in jocu, că ar' fi vatematu pre Prē S. Sa; inse asiguru pre on. publicu cetitoriu, că cătu mai curendu se va documentā in publicu contrariulu; dara sē s'ia on. publicu cetitoriu, că acestu omu a insultatu preotīmea intrēga si d'impreuna si pre Prē S. Sa, care procesu nice pana asta-di nu este finitu, cu tote că insultele s'au documentatu prin adevierintie serise si subscrise propria manu, precum si prin una comisiune, inse credu si nu me indoiescu, cum că Prē S. Sa bunulu meu parinte Andreiu baronu de Siaguna nu va lasā fără de satisfacere pre acestu omu calumniatoriu fără Ddieu si lege.

Ioane Greavu,
parocu gr or. in Coman'a superioare.

Anunciu bibliograficu.

VOCABULARIU

Italiano-Romanu, Francoso-Romanu

si

Romano-Italiano-Francoscu.

Cu trei tractate gramaticale si cu adaugerea numeloru proprie celoru mai principale.

Prelucratu de

L. L. Frolo.

Profesoru la gimnasiulu Carolu I. in Brail'a.

Tota oper'a, formandu trei volume mari, va aparē in 8° mare, cu litere compacte, in 10 fascicle sēu aproape, cuprindiendu fia-care fasciclu căte 10 cole.

A esitu de sub tipariu volumulu I, adeca partea italiano-romana, primulu opu lessicograficu pentru limb'a italiana in limb'a romana. Acestu volumu cuprinde patru fascicle, d'entre cari ultimulu are 12 cole.

Se potē procurā de la Librari'a „Aigner et Rautmann“ (Pest'a, Waitznergasse, Hôtel Nation.)

Pretiuulu pentru Austri'a fără portu 8 fl. 40 cr. val. austr. In Romania se potē cascigā de la autoru (Brail'a, Strad'a Masineloru Nr. 4) cu pretiuulu de 21 lei noui portulu necomputatu.

Proprietariu si editoriu: **Alesandru Romanu.**
Redactoru respundietoriu interim: **Ionu Porutiu.**